

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

**DĖL ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 2, 7, 9, 56, 67 IR 69 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO SEPTINTUOJU-1 SKIRSNIU ĮSTATYMO,
NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO
NR. IX-1132 5 STRAIPSNIO, 2 IR 4 PRIEDŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, ELEKTROS
ENERGETIKOS SISTEMOS SUJUNGIMO SU KONTINENTINĖS EUROPOS ELEKTROS
TINKLAIS DARBUI SINCHRONINIU REŽIMU ĮSTATYMO NR. XI-2052 5, 6, 8, 12, 13 IR 13-1
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 6-1 STRAIPSNIU ĮSTATYMO
PROJEKTŲ IR VYRIAUSYBĖS 2020 M. LAPKRIČIO 11 D. NUTARIMO NR. 1270 „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS SAVARANKIŠKUMO IR
PATIKIMUMO STIPRINIMO PRIEMONIŲ PLANO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO TAP-21-
16(2)**

2021-02-10 Nr. NV-283

Vilnius

Projektų teikėjas – Energetikos ministerija

Projektų tikslas – įtvirtinti įstatyme pagrindą elektros energijos kaupimo įrenginių sistemos (toliau – EEKS), kaip vienos iš Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizacijos nuo IPS / UPS sistemos būtinųjų sąlygų, įrengimui Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemoje ir jos veiklai.

Dabartinė situacija:

Įgyvendinant Būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą Kruonio hidroakumuliacinę elektrinę naudoti Astravo AE elektros akumuliacijos poreikiams tenkinti, LITGRID AB, pasitraukė iš Elektros energijos sistemų lygiagreto darbo susitarimo, pasirašyto 2001 m. vasario 7 d. tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos, Rusijos ir Baltarusijos elektros perdavimo sistemų operatorių (toliau – BRELL Susitarimas) ir nutraukė avarinio galios rezervo mainus su kitomis BRELL Susitarimo šalimis. Šis pasitraukimas įsigaliojo 2021 m. sausio 1 d. Tokiu būdu buvo užkirstas kelias Astravo AE gaminamą elektros energiją kaupti Kruonio HAE, tačiau Lietuva taip pat neteko galimybės pasinaudoti 400 MW avariniu galios rezervu, kurį kitos BRELL Susitarimo šalys garantavo Avarinio rezervo susitarimo pagrindu. Susidaręs avarinio galios rezervo stygius Lietuvos elektros energetikos sistemoje, privalo būti užtikrintas kitomis techninėmis priemonėmis.

Įvertinus elektros jungčių su Švedija ir Lenkija pralaidumus ir balansavimo pajėgumus Baltijos šalių balansavimo rinkoje, Lietuvai esamoje situacijoje trūksta 200 MW galios kritinėms situacijoms sistemoje suvaldyti. Ši problema būtų ypač aktuali izoliuoto Lietuvos elektros energetikos sistemos darbo atveju. Neišsprendus šio 200 MW galios trūkumo, Lietuvos elektros energetikos sistema iki jos stabilaus darbo su KET sinchroniniu režimu pradžios (numatoma 2025 m.) dirbtų nuolatos veikiamą grėsmės, kad gali sutrikti dalies ar net visos sistemos darbas. Sistemos darbo sutrikimas (angl. black-out) reiškia, kad dalyje ar visoje Lietuvoje būtų nutrauktas elektros energijos tiekimas, sutriktų elektros jungčių ir gamybos šaltinių darbas, o jam atkurti prireiktų didelių laiko ir finansinių sąnaudų.

Atsižvelgiant į tai, Lietuva pereinamuoju laikotarpiu iki elektros energetikos sistemos stabilaus darbo su KET privalo savarankiškai vidaus priemonėmis kompensuoti 200 MW galios trūkumą. Pagrindinė to priemonė yra vietos galios šaltiniai, šiuo metu – elektros energijos gamybos pajėgumai (elektrinės). Tačiau, planuojant sparčią AEI panaudojimo plėtrą, mažėja elektros energetikos sistemos inercija, o rezervinių galios pajėgumų elektrinėse paleidimas reikalauja papildomo laiko. Inercijos palaikymo problemą elektros energetikos sistemoje galima spręsti įrengiant greitai galią gebančius keisti galios šaltinius. Viena iš tokių technologijų yra bateriniai elektros energijos kaupimo įrenginiai. Įvertinant tai, įstatymų projektais siūloma elektros energetikos sistemoje įrengti 200 MW suminės galios EEKS, kuri vertinama kaip vienintelė santykinai greitai įgyvendinama priemonė, sprendžiant pirmiau aptartas elektros energetikos sistemos problemas ir maksimaliai sumažinant esamos priklausomybės nuo IPS / UPS sistemos lemiamas grėsmes.

EEKS visa apimtimi nepadengs Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos avarinio galios rezervo poreikio veikiant atsietai nuo IPS / UPS sistemos, tačiau bus naudojama kaip greitas rezervas

pirmiau nurodytam laikotarpiui, kol bus aktyvuoti kiti patikimai prienami sistemoje esantys galios šaltiniai.

Pažymėtina, kad rezervo paslaugos teikimui išimties tvarka Vyriausybės nutarimu būtų paskiriamas izoliuoto darbo rezervo paslaugą teikiantis juridinis asmuo (steigiama įmonė). Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemai pradėjus stabilų darbą su kontinentinės Europos elektros tinklais sinchroniniu režimu, EEKS poreikis išimties tvarka teikti sistemai izoliuoto darbo rezervo paslaugą pasibaigtų ir EEKS sudarantys įrenginiai juos valdančio elektros energijos rinkos dalyvio (ar kelių rinkos dalyvių) būtų naudojami teikiant elektros energijos kaupimo paslaugas rinkos sąlygomis konkurencinėje aplinkoje.

Projektų esmė:

- 1) aukščiausiu teisiniu lygmeniu – įstatymais – įtvirtinti EEKS įrengimo ir jos veiklos Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemoje esmines sąlygas ir specialiuosius reikalavimus, įskaitant izoliuoto darbo rezervo paslaugos teikimo išimties tvarką iki sistemos stabilaus darbo su kontinentinės Europos elektros tinklais pradžios sąlygas;
- 2) užtikrinti teisinio reguliavimo aiškumą ir nuoseklumą nustatant energijos kaupimo įrenginių veikimo elektros energetikos sistemoje ir energijos kaupimo veiklos bei kaupimo paslaugų teikimo elektros energijos rinkoje bendruosius reikalavimus;
- 3) įtvirtinti įstatymų lygmens privalomus reikalavimus dėl energijos kaupimo įrenginių prijungimo prie elektros tinklų;
- 4) įtvirtinti nacionalinio saugumo reikalavimus, susijusius su EEKS įrengimu ir veikla.

Derinimas – teikiami pagal Vyriausybės kanceliarijos išvadas patikslinti projektai, taip pat darbine tvarka klausimas dėl naujos įmonės steigimo suderintas su Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlytina nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Patarėja

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė